

36.

Výživné

Otakar a Nela právě procházejí náročným rozvodovým řízením. Za trvání manželství vzniklo poměrně dost majetku, nyní se snaží dohodnout na jeho spravedlivém rozdělení. Přes neshody se jim podařilo domluvit se na péči o desetiletého syna, a to tak, že bude svěřen do výhradní péče matky, s otcem bude trávit pravidelně dvě odpoledne v týdnu, celý víkend od pátku do neděle jednou za 14 dní a celý měsíc o letních prázdninách. Další spor je ale kvůli výživnému. Nelin čistý příjem činí 20 tisíc Kč. Otakar má příjem trojnásobný, 60 tisíc Kč. Nela požadovala výživné v souladu s tabulkami pro určení výživného – 15 % z platu otce, tedy 9 500 Kč. Otakar však na tento požadavek nechtěl přistoupit, tvrdil, že je to příliš, a navrhoval výživné 5 000 Kč. Soud nařídil mediaci, na níž si Nela s Otakarem v klidu vyjasnili, že do výživného je potřeba zohlednit nejen jídlo, bydlení a oblečení, ale i náklady na školní akce, kroužky apod. Nakonec se jim podařilo dohodnout se na částce 8 000 Kč měsíčně. Mediační dohodu o výživném schválil i soud.

Výživné je označení pro finanční částku, kterou povinná osoba zajišťuje (buď zcela, nebo částečně) výživu oprávněné osoby, případně uspokojuje další životní potřeby. Dárky, kapesné a jiná přiležitostná plnění se do výživného nezapočítávají. Výživné se obvykle platí v pravidelných měsíčních splátkách.

Na výši výživného se rodiče mohou dohodnout. Jestliže se nedohodnou a nebo pokud jejich dohoda je zjevně proti zájmu dítěte, pak o výši výživného rozhoduje soud.

VÝŠE VÝŽIVNÉHO NA DÍTĚ URČENÁ SOUDEM

Rozhoduje-li soud o vyživovací povinnosti, vychází v první řadě z ustanovení § 915 občanského zákoníku, který stanoví, že životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte. Rozhodování soudy o výši výživného dále mohou ovlivnit na straně jedné odůvodněné potřeby a majetkové poměry dítěte a na straně druhé schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného (plátce výživného). Soud přitom zkoumá, zda se povinná osoba nevzdala bez vážného důvodu výhodného zaměstnání (výdělečné činnosti) nebo majetkového prospěchu, případně zda nepodstoupila nepřiměřená majetková rizika (např. soud nepřihlíží k tomu, že povinná osoba před určením výživného dala bez důvodu výpověď a je vedena jako uchazeč o zaměstnání na úřadě práce).

Rovněž se přihlíží k tomu, že povinný o dítě osobně pečuje, a k míře, v jaké tak činí; přihlídně se popřípadě i k péči o rodinnou domácnost.

Rozsah vyživovací povinnosti je dále určován odůvodněnými potřebami dítěte, které závisejí zejména na jeho věku a zdravotním stavu. Dále se přihlíží k tomu, jakým způsobem se dítě připra-

vuje na své budoucí povolání, k mimoškolním aktivitám, ke koníčkům apod. Při stanovení výše výživného soud přihlíží rovněž k dalším vyživovacím povinnostem rodiče – další dítě (dětí), manžel/ka. Soud může určit částku vyšší nebo i nižší, než je navrhovaná. Není stanovená žádná horní ani spodní hranice výše výživného. Dohodnou-li se rodiče na výši výživného, soud většinou jejich dohodu schválí.

Při výpočtu orientační výše výživného se za základ bere čistý příjem povinného rodiče bez jakýchkoliv dalších odpočtů, tedy bez zohlednění nákladů na domácnost, splátek úvěrů, hypoték, leasingů apod.

Tabulka pro určení výše výživného

věk dítěte	výše výživného v % z příjmu
do 5 let	11 až 15 %
od 6 do 9 let	13 až 17 %
od 10 do 14 let	15 až 19 %
od 15 do 17 let	16 až 22 %
nad 18 let	19 až 25 %

Výše uvedená tabulka je zpracována Ministerstvem spravedlnosti, ale je nutně uvědomit si, že má pouze doporučující charakter. Rozhodování soudů je nezávislé, a nelze proto stanovit, jak má soudce v konkrétním případě rozhodnout. Tabulka však může velmi dobře posoudit rodičům v tom, aby se sami zorientovali v otázkách výživného a pokusili se tak dosáhnout dohody o výši výživného. Vždy je třeba uvědomit si, že děti musejí rozchod svých rodičů pocítit co nejméně, a k tomu patří i skutečnost, že není důvod, aby se dětem výrazně snížila jejich životní úroveň proto, že se jejich rodiče rozhodli rozejít.

ZVÝŠENÍ VÝŽIVNÉHO

Předpokladem pro zvýšení výživného je podstatná změna poměrů od posled-

ní úpravy výživného, např. dítě začne plnit povinnou školní docházku nebo studovat na vysoké škole v jiném městě (proto výrazně vzrostly náklady na dopravu, ubytování, stravování, učební pomůcky atd.) nebo nastane výrazná změna v příjmech rodičů (např. změna zaměstnání).

FIKCE VÝŠE PŘÍJMU

Povinná osoba (v praxi se jedná zejména o podnikatele) je povinna soudu prokázat své příjmy a předložit podklady o svých majetkových poměrech. Nesplní-li tuto povinnost, má se za to, že její průměrný měsíční příjem činí 25násobek životního minima jednotlivce, tj. 96500 Kč.

DOBA TRVÁNÍ VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do doby, než jsou děti schopny žít se samy (např. pokud je dítě nemocné nebo invalidní, může trvat vyživovací povinnost rodičů po celý život dítěte). Konec vyživovací povinnosti nesouvisí s věkem dítěte, vyživovací povinnost nezaniká dosažením zletilosti, tedy 18 let, nebo hranicí věku pro nárok na přídavek na dítě 26 let. Pokud dítě i po tomto věku dále studuje, trvá vyživovací povinnost až do konce studia. Je ale třeba, aby se jednalo o studium smysluplné, jímž se dítě připravuje na budoucí povolání. Pokud dítě střídá školy, aniž by některou z nich dokončilo, nelze na rodičích spravedlivě požadovat další placení výživného. To je ovšem třeba řešit na základě konkrétních okolností. Vyživovací povinnost naopak může skončit i před osmnáctým rokem věku, pokud dítě ukončí školu a v dalším studiu nepokračuje. V případech sporných případů lze doporučit, aby se jedna ze stran (rodič platící výživné nebo dítě, popř. oprávněný rodič) obrátila na soud. Ve většině pří-

padů vyživovací povinnost končí, když dítě začne po studiu pracovat.

NEPLACENÍ VÝŽIVNÉHO

Pokud povinná osoba neplní dobrovolně vyživovací povinnost stanovenou soudem, může oprávněná osoba podat návrh na nařízení exekuce. Podrobnosti o exekuci výživného naleznete v kapitole Exekuce výživného.

ZANEDBÁNÍ POVINNÉ VÝŽIVY

Neplnění vyživovací povinnosti může být posouzeno dokonce jako trestný čin. Trestní zákoník definuje tento trestný čin tak, že pokud neplní povinný rodič, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Rodič, který se úmyslně vyhýbá plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Přísnější trestní sazba na šest měsíců až tři léta hrozí rodiči, pokud vydá oprávněnou osobu nebezpečí nouze.

NÁHRADNÍ VÝŽIVNÉ

V případě, že tzv. povinná osoba (obvykle jeden z rodičů) neplní řádně svou vyživovací povinnost, je možné se obrátit na stát a požádat o sociální dávku, tzv. náhradní výživné.

Pro vznik nároku na tuto sociální dávku je třeba, aby byl vydán rozsudek, ve kterém je stanovena výše výživného, ale také je nezbytné, aby na základě takového rozsudku jakožto exekučního titulu bylo proti povinné osobě zahájeno exekuční řízení či řízení o soudním výkonu rozhodnutí.

Více si o tomto tématu můžete přečíst v kapitole Náhradní výživné.

INFORMACE

- Weby zaměřené na rodinné právo a pomoc s vymáháním výživného:
www.vasevyzivne.cz
www.vyzivne.cz
zustavamerodici.cz

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- § 910 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

DOPORUČENÍ

Pokud jste schopni se na otázce výživného pro dítě dohodnout, pak je to určitě nejlepší cesta. Pokud se nedohodnete, pak můžete zkusit hledat řešení pomocí mediace. Teprve pak doporučujeme podat k soudu návrh na zahájení řízení a žádat o úpravu soudem. I v případě dohody je však pro vás lepší nechat si dohodu o stanovení výživného schválit soudem. To vám totiž zajistí, že pokud by povinný rodič dítěte výživné nechtěl v budoucnu platit dobrovolně, budete je moci vymáhat. V případě, že povinný rodič dluží na výživném více než jeden měsíc, doporučujeme dlužnou částku vymáhat a nečekat delší dobu, kdy dluh bude vysoký a těžko splatitelný.